

Людмила Ященко

к.с.-г.н., доцент,

Алла Крикун

слухач магістратури,

Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ

СУЧАСНИЙ СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО

Сучасним напрямком розвитку сільськогосподарського виробництва є удосконалення його структури, економне використання всіх ресурсів, покращення якості продукції. Економічна ефективність показує кінцевий корисний ефект від застосування засобів виробництва і живої праці, а також сукупних вкладень. Перспективність будь-якої системи землеробства залежить від її економічної ефективності, тобто від затрат праці і засобів на виробництво сільськогосподарської продукції.

Розробка економічно ефективних систем вирощування культур – одне з актуальних питань сучасного землеробства, а оптимальне насичення сівозмін добривами – пріоритетний напрямок підвищення його ефективності, включаючи збереження родючості ґрунту. Господаренко Г.М. [1], відмічає, що найбільший дохід від застосування добрив досягається тоді, коли собівартість додаткової продукції вища на фоні застосування добрив і, коли собівартість додаткових затрат нижча, чим на неудобрених ділянках.

Сучасним інноваційним способом підвищення рівня рентабельності виробництва сільськогосподарської продукції, є застосування бактеріальних препаратів, які поліпшують умови використання елементів живлення як із добрив, так і ґрунту. Активний розвиток кореневої системи та збільшення продуктивності фотосинтезу сприяють підвищенню використання мінеральних добрив на 20-35%, що забезпечує приріст урожаю сільськогосподарських культур та поліпшення їх якісних показників [3].

Одним із таких препаратів при є поліміксобактерин (розробник Інститут сільськогосподарської мікробіології НААН України, м. Чернігів), ефективність якого вивчалась при вирощуванні ячменю ярого пивоварного призначення. Поліміксобактерин – суміш бактеріальних культур створений на основі бактерій *Raenibacillus polymuxa* KB, які мають фосфатмобілізуючу дію, за рахунок продукування органічних кислот, ферментів та інших речовин, що сприяють розкладу важкорозчинних фосфатів [2]. Інокуляцію насіння ячменю поліміксобактерином проводили за 1-2 дні до посіву в нормі 120 мл на гектарну норму насіння. Дію поліміксобактерину вивчали на фоні післядії насиченості добрив у сівозміні: Без добрив (контроль); Насиченість сівозміни NPK (238,5 кг/га); Насиченість сівозміни гноєм 12т/га (фон) та NPK (238,5кг/га).

У результаті наших досліджень найбільша вартість (5712 грн.) урожаю ячменю ярого за 2009-2010 рр. досліджень отримана на варіанті післядії органічних і мінеральних добрив із обробкою насіння поліміксобактерином. При цьому на даному варіанті затрати становили 2202грн./га, що на 330 грн. більше ніж на контрольному варіанті із обробкою поліміксобактерином.

Ураховуючи, що при інокуляції насіння поліміксобактерином на фоні післядії органічних і мінеральних добрив отримано найвищу урожайність (3,36 т/га), чистий дохід при цьому становив 3510 грн./га. Рівень рентабельності даного варіанту становить 159,4 %, собівартість врожаю 665 грн./т, тобто на 1 т продукції витрачено найменшу кількість затрат.

Найменший чистий дохід отримали на контролі - 2293 грн./га, оскільки величини врожайності становила лише 2,45 т/га. Незважаючи на менші затрати на даному варіанті на виробництво продукції рівень її рентабельності становить 122,5 %, собівартість врожаю 764 грн./т.

Слід відзначити, що найкращим за якісними показниками був варіант із застосуванням поліміксобактерину на фоні післядії насиченості сівозміни мінеральним добривами (238,5 кг/га) NPK. При цьому вміст білка становив 11,5%, крохмалю 57,2%, здатність до проростання 95%, натура зерна 610 г/л, що було в межах визначених держаним стандартом ДСТУ 3769-98.

Отже, внесення оптимальної кількості добрив у сівозміні та їх післядія сприяють підвищенню економічної ефективності вирощування ячменю ярого. Сучасним способом зниження собівартості продукції є застосування мікробіологічних препаратів. Так, обробка насіння ячменю поліміксобактерином є економічно вигідним заходом, використання його на фоні сумісного внесення в сівозміні органічних та мінеральних добрив дозволило знизити собівартість зерна та підвищити рентабельність його виробництва.

Література

1. Господаренко Г.М. Основи інтегрованого застосування добрив. – К., 2000. – 245 с.
2. Іванишин В.В. Еколого-економічні аспекти застосування агроекотехнології виробництва конкурентоспроможної екологічно чистої продукції / В. В. Іванишин, В. С. Таргоня, Л. С. Околот // Економіка АПК. – 2008. - № 3. – С. 46-49.
3. Іванишин В.В. Організаційно-економічні засади відтворення і ефективного використання технічного потенціалу аграрного виробництва : монографія / В. В. Іванишин. – К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 350 с.
4. Іванишин В.В. Обґрунтування вартісно-орієнтованої концепції контролінгу, GPS-моніторингу та диспетчеризації в аграрному виробництві / В. В. Іванишин // Вісник аграрної науки. – 2010. - № 9. – С. 58-63.
5. Іванишин В.В. Науково-технічна політика в сільському господарстві / В. М. Булгаков, Д. Г. Войтюк, В. В. Адамчук, В. В. Іванишин // Вісник аграрної науки. – 2007. - № 3. – С. 5-10.
6. Патика В.П. Пошук мікроорганізмів для розробки нових екологічнобезпечних препаратів на основі фосфоріомобілізівних бактерій / В.П. Патика, Л.М. Токмакова, Н.В. Луценко // Вісник Одеського національного університету. - 2001. - Т.6. № 4 (Біологія). - С. 228-231.
7. Шевченко А.І. Ефективність застосування мікробіологічних препаратів при вирощуванні ячменю / А.І. Шевченко, О.І. Твердохліб, Г.І. Кузьменко // 36. наук. пр. Інституту землеробства Української академії аграрних наук (випуск 3-4). - К.: Фітосоціоцентр, 2002. - С. 16-18.